

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ФІЗИКИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

В. о. директора ІПФ НАН України
чл.-кор. НАН України

Р.І. Холодов
Р.І. Холодов

« 17 » серпня 2022 року

**ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ІНДИВІДУАЛЬНУ ОСВІТНЮ ТРАЄКТОРІЮ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ІНСТИТУТУ ПРИКЛАДНОЇ ФІЗИКИ НАН УКРАЇНИ**

Ухвалено

Вченою радою ІПФ НАН України

протокол № 6

від « 17 » серпня 2022 року

СУМИ – 2022

1. Загальні положення

- 1.1. «Положення про індивідуальну освітню траєкторію здобувачів вищої освіти в Інституті прикладної фізики НАН України» (далі – Положення) є внутрішнім нормативним документом Інституту прикладної фізики НАН України (Інститут), що визначає процедуру формування індивідуальних освітніх траєкторій, індивідуальних навчальних планів здобувачів вищої освіти для здобуття ними освітнього ступеня «доктора філософії», регламентує порядок забезпечення аспірантам права вільного вибору навчальних дисциплін.
- 1.2. Це положення розроблено відповідно до законів України «Про освіту» від 05.09.2017 р. №2145-VIII, «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. №1556-VII, «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти» від 18.12.2019 р. №392-IX, постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» від 23.03.2016 р. №261, Статуту Інституту, «Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність здобувачів вищої освіти на третьому (освітньо-науковому) рівні в Інституті прикладної фізики НАН України», «Положення про організацію освітнього процесу з підготовки здобувачів вищої освіти на третьому рівні вищої освіти в Інституті прикладної фізики НАН України», «Положення про організацію освітнього процесу в Інституті фізики НАН України» та «Положення про забезпечення права здобувачів вищої освіти на вибір навчальних дисциплін і порядок формування індивідуального навчального плану».
- 1.3 Терміни і поняття, що вживаються у таких значеннях:

Індивідуальна освітня траєкторія – персональний шлях реалізації особистісного потенціалу здобувача освіти на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти, що формується з урахуванням його здібностей, інтересів, потреб, мотивації, можливостей і досвіду, ґрунтується на виборі аспірантом видів, форм і темпу здобуття освіти, суб'єктів освітньої діяльності та запропонованих ними освітніх програм, навчальних дисциплін і рівня їх складності, методів і засобів навчання. Індивідуальна освітня траєкторія аспіранта реалізується через Індивідуальний план виконання освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії (Індивідуальний план аспіранта), який містить план його навчальної та наукової роботи.

Індивідуальний план аспіранта - це документ, що визначає послідовність, форму і темп засвоєння здобувачем освіти освітніх компонентів освітньої програми з метою реалізації його індивідуальної освітньої траєкторії та розробляється Інститутом у взаємодії із здобувачем освіти за наявності необхідних для цього ресурсів.

Неформальна освіта – це освіта, яка здобувається, як правило, за освітніми програмами та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій. Види неформальної освіти: професійні курси/тренінги, громадянська освіта, онлайн освіта, професійні стажування тощо.

2. Формування індивідуальної освітньої траєкторії

2.1 Здобувач вищої освіти може вільно вибирати дисципліни, формувати **індивідуальну траєкторію навчання** за погодженням із своїм науковим керівником, що уможливить отримання знань, умінь і навичок у вузькій спеціалізації, релевантній для конкретного дослідження чи наукового напрямку.

Індивідуальний навчальний план аспіранта формується на основі освітньо-наукової програми підготовки здобувачів вищої освіти Інституту за спеціальністю 104 «Фізика та астрономія» та навчального плану і містить перелік та обсяг обов'язкових та вибіркових (вільного вибору аспіранта) навчальних дисциплін (в обсязі, що становить не менше як 25% загальної кількості кредитів ЄКТС), послідовність їх вивчення та форми контролю. Здобувач вищої освіти обговорює та погоджує з науковим керівником свій Індивідуальний план аспіранта, який потім затверджується Вченою радою Інституту.

Індивідуальний навчальний план визначає обсяг аудиторної та самостійної навчальної роботи здобувача вищої освіти з урахуванням усіх її видів, форми контролю результатів навчання і є обов'язковим для виконання здобувачем.

2.2 *Порядок обрання вибіркових дисциплін* здійснюється відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу з підготовки здобувачів вищої освіти на третьому рівні вищої освіти в Інституті прикладної фізики НАН України» та «Положення про забезпечення права здобувачів вищої освіти на вибір навчальних дисциплін і порядок формування індивідуального навчального плану».

З переліку *вибіркових навчальних дисциплін* (11 курсів обсягом 4 кредитів кожний) аспірант повинен обрати будь-які навчальні дисципліни в обсязі не менше 16 кредитів ЄКТС. Крім того він може відвідувати заняття за іншими вибірковими курсами за власним бажанням.

Перелік вибіркових дисциплін щорічно переглядається та оновлюється відповідно до вимог та наукових інтересів аспірантів для оперативного задоволення потреб здобувачів вищої освіти щодо створення **індивідуальної освітньої траєкторії за обраною спеціальністю**.

З метою вдосконалення існуючих знань, підвищення рівня професійної компетентності та саморозвитку аспіранти протягом I–III років навчання в аспірантурі можуть вивчати *позакредитні навчальні дисципліни*, що не передбачені навчальним планом (на факультетах, семінарах, вебінарах, тренінгах тощо) у **рамках неформальної освіти** за погодженням із науковим керівником (відповідна заява здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії подається в НОВ за місяць до початку таких занять) загальною кількістю не більше 10-15 кредитів за семестр.

2.3 Аспіранти проводять наукові дослідження згідно з **індивідуальним планом наукової роботи**, який визначає зміст, строки виконання і обсяг наукових робіт в продовж строку підготовки в аспірантурі, а також запланований термін захисту дисертації та відображається в його індивідуальному плані.

Наукова складова освітньо-наукової програми передбачає проведення власного наукового дослідження під керівництвом одного або двох наукових керівників та оформлення його результатів у вигляді дисертації.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії має бути самостійним розгорнутим дослідженням, що потребує розв'язання актуального наукового завдання в певній галузі знань, або ж на межі кількох галузей, результати якого становлять оригінальний внесок у суму знань відповідної галузі (галузей) та оприлюднені у відповідних публікаціях.

Теми дисертаційних досліджень, запропонованих аспірантам Інституту, мають бути актуальними для розвитку відповідної галузі науки та пов'язані з відомчими та державними планами і програмами. Тема дисертаційного дослідження аспіранта має бути сформульована в межах напрямів наукових досліджень Інституту за спеціальністю 104 «Фізика та астрономія».

Тема дисертаційної роботи пропонується аспіранту науковим керівником з урахуванням напряму власної наукової діяльності керівника, в якому він має науковий доробок і відповідну кваліфікацію. Запропонована тема повинна мати реалістичні терміни досягнення результатів, узгоджені з терміном навчання в аспірантурі, та мати послідовні базові етапи реалізації процесу дослідження, відбиті в індивідуальному плані навчання.

Обґрунтування вибору теми має відображати в концентрованому вигляді головні атрибути дисертації - актуальність, новизну, наукову цінність, описувати методи та засоби дослідження.

Тема дисертаційної роботи і її обґрунтування представляється аспірантом та його науковим керівником для обговорення Вченої ради Інституту і затверджується Вченою радою з правом її подальшого уточнення.

Згідно з **індивідуальним планом наукової роботи**, необхідно обґрунтувати *самостійність дослідження та особистий внесок аспіранта* при одержанні нових науково-обґрунтованих результатів через апробацію результатів дисертації на міжнародних і вітчизняних наукових та науково-практичних конференціях. Аспірант самостійно, або спільно з науковим керівником визначає, в роботі яких наукових заходів буде приймати участь.

Основні наукові результати дисертаційних досліджень обов'язково повинні бути опубліковані аспірантом у формі наукових статей у наукових фахових виданнях України та міжнародних реферованих журналах або інших періодичних наукових виданнях, відповідно до вимог, встановлених законодавством. Такі публікації можуть бути виконані як самостійно, так і в співавторстві.

Впровадження результатів дисертаційних досліджень передбачає наявність експертизи дослідного зразка наукової продукції, корисної моделі або винаходу; науково-практичних (науково-методичних) рекомендацій про напрями можливого використання результатів дисертаційних досліджень; актів про впровадження результатів дисертаційних досліджень.

- 2.4 Засвоєння аспірантами навчальних дисциплін може **відбуватися в рамках академічної мобільності** на базі інших наукових і освітніх установ (у тому числі іноземних держав) відповідно до «Положення про порядок реалізації

права на академічну мобільність здобувачів вищої освіти на третьому (освітньо-науковому) рівні в Інституті прикладної фізики НАН України».

Право на академічну мобільність може бути реалізоване на підставі міжнародних договорів, програм та проєктів про співробітництво між Інститутом та вітчизняною або іноземною науковою установою (закладом вищої освіти), а також може бути реалізоване учасником освітнього процесу з власної ініціативи, підтриманої адміністрацією Інституту, на основі індивідуальних запрошень та інших механізмів. Індивідуальний навчальний план здобувача вищої освіти, який бере участь у **програмі академічної мобільності**, формується відповідно до встановленого порядку і враховує, у тому числі, положення угоди (договору), на підставі якої (якого) він бере участь у зазначеній програмі.

3. Стажування, гранти та конкурси

- 3.1. Аспірант має право брати участь у конкурсах, грантових проєктах, стажуваннях та отримувати іменні стипендії. Наукова тематика досліджень за грантами та проєктами, стажування тощо повинна бути узгодженою з індивідуальним планом наукової роботи аспіранта.
- 3.2. Стажування дозволяє аспірантам отримати вагомий досвід практичної роботи у провідних закордонних та вітчизняних наукових і освітніх установах.
- 3.3. Гранти та конкурси дозволяють отримати кошти на фінансування досліджень, поїздки на закордонні конференції.
- 3.4. За рекомендацією Вченої ради Інституту здобувачі вищої освіти можуть брати участь у щорічному конкурсному відборі молодих учених – стипендіатів НАН України та інших конкурсах для молодих вчених, які проводить Національна академія наук України, у конкурсах Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки щодо призначення стипендії Президента України, стипендії Кабінету Міністрів України та премії Президента України для молодих вчених.
- 3.5. Аспіранти можуть брати участь у конкурсі кращих наукових публікацій для молодих вчених, який щороку проводить Інститут.

4. Власна ініціатива аспіранта

Розширення спектру освіти.

- 4.1. Особистісний потенціал здобувача ступеню доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти формується не лише за рахунок виконання освітньо-наукової програми аспірантури. **З власної ініціативи** аспірант може набувати додаткові знання, формувати відповідні навички (пошуку та обробки інформації, уміння аналізувати власний досвід та отримати з нього нові знання, а також в команді та спонукання до співпраці з оточенням тощо), залучаючи для цього увесь спектр сучасних можливостей, у таких як:
 - прослуховування додаткових курсів за вибором аспіранта в аспірантурі Інституту, в інших наукових або освітніх установах;
 - прослуховування наукових онлайн-курсів з напрямку досліджень, курсів з вивчення іноземних мов тощо у мережі Інтернет (також іноземною мовою).

4.2 Набуття знань і навичок, які формують професійне середовище, відкрите для аспіранта Інституту з власного бажання в тому числі через:

- особисту участь в наукових семінарах відділів Інституту, в наукових конференціях з широкого кола тематики (наприклад, участь у Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Сучасні проблеми експериментальної, теоретичної фізики та методики навчання фізики», на базі Інституту прикладної фізики НАН України, фізико-математичного факультету Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка та Механіко-машинобудівного інституту «КПІ імені Ігоря Сікорського»);
- особисте спілкування з іноземними колегами, налагодження особистих контактів;
- участь в міжнародних наукових заходах;
- участь в роботі Ради молодих учених Інституту та Ради молодих учених при Сумській ОДА;
- участь в роботі з популяризації науки (наприклад, участь у таких заходах, як «Фестиваль науки», «Ніч науки», пікніки, виставки тощо).

Погоджено
Учений секретар Інституту
к.ф.-м.н., с.н.с.

Олексій Ворошило